

ENSKA

Poliisin ennalta estävän työn strategia 2018–2023

Sisällys

ENSKA	1
Poliisin ennalta estävän työn strategia 2018–2023	1
1 Perusteet poliisin ennalta estävän työn strategialle.....	3
2 Poliisin ennalta estävä työ ja strategian tavoitteet 2018–2023	5
3 Poliisin ennalta estävän toiminnan johtaminen, organisointi ja työmuodot.....	8
3.1 Toiminta on organisoitua, johdettua ja suunnitelmallista.....	8
3.2 Johdettu ja suunniteltu ennalta estävä työ on erityistoimintaa, ei osa kaikkea poliisin toimintaa.....	8
3.3 Ennalta estävän toiminnan työmuodot	8
Lähipoliisitoimintaa toteutetaan uudelleen järjestettynä	8
Moniammatilliset toimintamuodot - Ankkuri, Marak	9
Paikallinen ongelmanratkaisu (POR).....	9
Huolta aiheuttavat henkilöt (HAH)	10
4 Poliisin ennalta estävän toiminnan kohteet ja strategiset linjaukset 2018–2023	10
4.1 Vahvistetaan eri väestöryhmien turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta ennalta estävällä toiminnalla	10
Toimitaan lasten, nuorten ja heidän vanhempiansa kanssa	10
Lisätään vuorovaikutusta vähemmistöryhmien kanssa	13
Ennalta ehkäistään ikääntyneisiin kohdistuvia rikoksia	14
4.2 Ennalta estetään väkivaltaa	14
4.3 Edistetään hyviä väestösuhteita, yhdenvertaisuuden toteutumista ja torjutaan polarisaatiota	16
4.4 Varmistetaan tehokkaat ja tarkoituksenmukaiset ennalta estävää työtä tukevat yhteistyörakenteet ja -prosessit	18
4.5 Lisätään teknologian ja innovaatioiden hyödyntämistä ennalta estävässä työssä.....	19
5 Strategian toimeenpano, tulosten seuranta ja mittaaminen sekä raportointi.....	20
5.1 Ennalta estävän toiminnan strategian toimeenpano	20
5.2 Tulosten seuranta ja raportointi.....	21

UOMMS

1 Perusteet poliisin ennalta estävän työn strategialle

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa. Ennalta estävä toiminta on siis poliisin laissa säädetty tehtävä, jolla ylläpidetään yhteiskunnan ja ihmisten turvallisuutta, turvallisuuden tunnetta ja luottamusta poliisiin puuttamalla varhain turvallisuutta heikentäviin tapahtumiin ja kehitykseen. Tuloksellisessa ja vaikuttavassa ennalta estävässä toiminnassa korostuvat strateginen ohjaus, johdonmukainen ja ennalta estävän toiminnan edellytyksiä luova johtaminen organisaation kaikilla tasoilla, toimintaa tukeva esimiestyö, ammatillinen osaaminen sekä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten tulostavoitteiden asettaminen, seuranta ja raportointi.

Keskeisimmät ennalta estävän työn haasteet ovat sen vähäiset resurssit ja asenteet, joiden mukaan ennalta estävä työ olisi vähempiarvoista työtä verrattuna poliisin muihin tehtäviin. Tähän vaikuttaa myös se, että ennalta estävän työn tulosten osoittaminen on usein vaikeaa ja vaatii pitkäjänteistä seurantaa. Ennalta estävän työn tuloksena usein on, että jokin asia ei tapahdu eikä se siten ole todettavissa poliisin tilastoissa, esimerkiksi selvitettynä rikoksena tai annettuna luparatkaisuna. Lisäksi ennalta estävän työn tulokset näkyvät usein vasta vuotta pidemmällä aikavälillä. Poliisin tulosten seuranta perustuu pääosin numeraalisiin mittareihin ja vuoden tarkasteluajanjaksoon, eikä tulosten seurantajärjestelmä siten riittävästi tue ennalta estävää työtä.

Toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ovat lisänneet poliisin ennalta estävän työn vaatimuksia ja samalla sen merkitystä sisäiselle turvallisuudelle. Suomalainen yhteiskunta on tullut monella tavalla turvallisemmaksi esimerkiksi poliisin tietoon tulleiden rikosten määrällä tarkasteltuna, mutta samalla aiempaa suurempana haasteena on suomalaisen yhteiskunnan sosiaalisen koheesion¹ heikentyminen. Tämä luo tilaa polarisaatiolle, joka vuorostaan vahvistaa kielteistä kehitystä. Väestön hyvinvointi on yleisesti lisääntynyt, mutta samalla syrjäytyminen on monimuotoistunut ja ongelmat, kuten rikoksen tekijäksi ryhtyminen tai uhriksi joutuminen sekä turvattomuus kasaantuvat entistä pienemmälle osalle väestöstä. Hyvinvointiyhteiskunta ja tukiverkostot eivät enää tavoita kaikkia yksilöitä ja heidän lähipiiriään ja tämä luo haavoittuvuuksia, jotka vaikuttavat turvallisuuteen. Teknologisen kehityksen johdosta on syntynyt tilanne, jossa yhteiskunnallisesti tärkeä tiedonvälityksen ja arvioinnin tehtävä, joka medially on perinteisesti ollut, ja joita journalistiset käytännöt ovat tukeneet, on heikentynyt. Teknologinen kehitys on nopeuttanut tiedon ja viestien välitystä ja luonut yhä tehokkaampia keinoja kohdistaa viestintää ja propagandaa yksittäisille ryhmille. Tämä lisää mahdollisuuksia levittää propagandaa, virheellistä informaatiota, valeuutisia ja vihapuhetta. Näillä lisätään ulkopuolisuuden tunnetta ja epäluottamusta yhteiskuntaan erityisesti niiden yksilöiden ja ryhmien kohdalla, joissa luottamus yhteiskuntaan ja instituutioihin on lähtökohtaisesti heikompi. Haavoittuvuuksia hyödynnetään tarkoituksellisesti valtion rajat ylittävien vai maailmanlaajuisten turvallisuusuhkien, kuten terrorismin, väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin sekä järjestäytyneen rikollisuuden levittämiseksi ja polarisaation lisäämiseksi.

Suomessa luottamus poliisiin ja muihin instituutioihin sekä muihin ihmisiin on edelleen huomattavan korkealla verrattuna suurimpaan osaan maailman maista. Luottamus on keskeinen suomalaisen yhteiskunnan voimavara, joka edistää yhteiskunnan toimivuutta ja vahvistaa viranomaisten toiminnan vaikuttavuutta. Luottamus on yksi syy siihen, miksi suomalainen poliisi on pystynyt toimimaan tehokkaasti voimavaroilla, jotka ovat Euroopan vähäisimmät suhteessa väestömäärään. Yhteiskunnan kannalta

---

¹ Sosiaalinen koheesio tarkoittaa yhteiskunnan sisäistä eheyttä.

keskeistä muuttuvassa ympäristössä on ylläpitää luottamusta poliisiin myös jatkossa ja turvata poliisin tehokkaan toiminnan edellytykset. Toimintaympäristön muutokset ja sosiaalisen koheesion heikkenemisen vaikutukset kohdistuvat eri väestöryhmiin ja alueisiin eri lailla². Osaava ja ammattitaitoinen poliisitoiminta vahvistaa ja ylläpitää kaikkien väestöryhmien luottamusta poliisin toimintaan. Poliisi on joutunut keskittämään voimavaroja ensisijaisesti kiireellisten hälytystehtävien hoitamiseen ja vakavaan rikollisuuteen. On tärkeää, että ennalta estävä toiminta nähdään niin yhteiskunnassa kuin poliisitoiminnassakin kustannustehokkaana osana toiminnan kokonaisuutta. Yksilövaikutusten lisäksi ennalta ehkäisevän toiminnan kautta vahvistetaan luottamusta ja yhteyttä paikallisyhteisöihin ja estetään vakavimpien rikollisuuden muotojen leviäminen. Tämä lisää merkittäväällä tavalla poliisin toimintaedellytyksiä strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Jos poliisi menettää yhteyden ihmisiin ja paikallisyhteisöihin, heikentää se luottamusta poliisiin ja poliisin toiminta vaikeutuu. Vaikeutunut toiminta heikentää toiminnan tuloksia ja etäännyttää ihmisiä poliisista johtuen kielteiseen kehitykseen. Epäluottamus poliisia kohtaan luo pohjaa piilorikollisuudelle ja turvattomuuden tunteelle.

Kesäkuussa 2018 julkaistun poliisibarometrin mukaan Suomen poliisin toimintaan luotetaan ja se koetaan legitimiiksi toimijaksi julkisen vallan käyttäjänä. Noin 95 prosenttia tutkimukseen haastatelluista henkilöistä ilmoitti luottavansa poliisiin joko paljon tai erittäin paljon. Tutkimuksessa kysyttiin myös ensimmäisen kerran arvioita poliisin tekemistä selvistä virheistä arkisessa poliisitoiminnassa. Lähes joka viides haastateltu katsoi, että poliisi on tehnyt selviä virheitä omassa toiminnassaan. Osuus on vielä korkeampi, 27 prosenttia, jos tarkastelusta poistetaan "en osaa sanoa" -vastaukset. Havaittuina virheinä esitettiin muun muassa poliisin epäasiallista käyttäytymistä, tilanteisiin nähden liiallista voimankäyttöä sekä maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin kohdistuvia epäoikeudenmukaisia ratkaisuja³.

Poliisin toimintaa ohjaavat useat strategiat. Valtioneuvosto hyväksyi sisäisen turvallisuuden strategian 5.10.2017. Tämä on tiekartta, jonka avulla Suomesta tulee hallitusohjelman mukaisesti maailman turvallisin maa. Strategian toimenpiteet toteutetaan laajassa yhteistyössä, ja siinä ovat mukana myös järjestöt. Poliisin strategia 2017–2020 on Poliisihallituksen vahvistama strategia, jossa määritellään poliisitoiminnan painopisteet. Painopisteet ovat turvallisuuden edistäminen, rikollisuuden torjuminen, hyvät palvelut sekä avoin toiminta ja vaikuttavuuden edistäminen. Edellä mainittujen strategioiden lisäksi toiminnan ohjaamiseksi ja tulosten saavuttamiseksi on laadittu erillisstrategioita ja toimenpideohjelmia, jotka kattavat toiminnan eri osa-alueita. Näitä ovat esimerkiksi henkilöstöstrategia, talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnan strategia, kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelma sekä terrorismin torjunnan strategia. Nyt valmisteltu poliisin ennalta estävän toiminnan strategia on erillisstrategia, joka ohjaa poliisin ennalta estävää toimintaa. Sen tavoitteet ja linjaukset tukevat sekä sisäisen turvallisuuden strategian, poliisin strategian sekä muiden edellä mainittujen asiakirjojen tavoitteita.

Liikenneturvallisuus on tärkeä osa ennalta estävää työtä. Poliisi keskittyy liikenneturvallisuustyössä nopeusvalvontaan, päihteiden ja turvalaitteiden käytön valvontaan sekä riskikuljettajiin. Poliisin liikenneturvallisuustyötä ja -valvontaa ohjaa vuonna 2012 hyväksytty valtioneuvoston periaatepäätös tieliikenteen turvallisuuden parantamiseksi. Liikenneturvallisuuteen ja -valvontaan liittyviä tavoitteita ja strategisia linjauksia ei ole sisällytetty tähän strategiaan, sillä ne tarkistetaan ja laaditaan osana valtioneuvoston periaatepäätöksen valmistelua.

Strategian valmistelu

Poliisin ennalta estävän toiminnan strategiaa on valmistellut sisäministeriön 9.11.2017 asettama työryhmä, jonka kokoonpano on seuraava: kehittämispäällikkö Tarja Mankkinen SM/PO, pj, poliisiylitarkastaja Stefan Gerkman SM/PO, poliisitarkastaja Heidi Kankainen SM/PO, poliisitarkastaja Timo Kilpeläinen POHA,

² Esimerkiksi Onko Suomi maailman turvallisin maa kaikille? Turvallisuuden toteutuminen eri sukupuolien ja väestöryhmien kannalta. KPMG Oy Ab. 25.5.2018.

³ Poliisibarometri 2018. Matti Vuorensyrjä, Monica Fagerlund. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 130.

poliisitarkastaja Pekka Heikkinen POHA, poliisitarkastaja Måns Enqvist POHA, poliisitarkastaja Vesa Pihajoki POHA ja ylitarkastaja Aija Tiainen-Broms POHA.

Poliisin ennalta estävän työn strategiassa lähtökohtana ja tavoitteena on, että siinä päätetyt tavoitteet ja strategiset linjaukset vastaavat aidosti poliisin ennalta estävään työhön kohdistuviin odotuksiin. Tämän varmistamiseksi valmistelun aikana järjestettiin työpajoja, joissa poliisitoimi, eri väestöryhmät, keskeiset yhteistyötahot ja sidosryhmät esittivät keskeisiä asioita, kokemuksia ja odotuksia joita tulisi liittää strategian valmisteluun. Strategia tukee ennalta ehkäisevää työtä tekeviä poliiseja jotta he, yhdessä muiden yhteistyötahojen ja sidosryhmien kanssa, pystyvät toimimaan yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Poliisihallinnon laaja osallistuminen strategian valmisteluun varmistettiin työpajoissa, joita järjestettiin jokaisella poliisilaitoksella Poliisihallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Valmistelutyöryhmä järjesti keskeisten yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien kanssa työpajoja seuraavasti: harvaan asuttujen alueiden edustajat 2.3.2018 yhteistyössä Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön SPEK kanssa, Opetushallitus 8.3.2018, järjestöjen edustajat 15.3.2018, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen edustajat 14.4.2018, muiden ministeriöiden ja viranomaisten edustajat 15.4.2018, Kirkkohallitus 25.5.2018 ja nuorten työpaja 29.5.2018. Työpajoissa on valmisteltu ehdotuksia ennalta estävän toiminnan kohdealueiksi ja prioriteeteiksi. Tapaaminen tutkijoiden kanssa järjestettiin 14.6.2018. Tutkijatapaamisen tarkoituksena oli kuulla tutkijoita siitä, miten strategian suunniteltu sisältö ja tavoitteet vastaavat tutkimuksen tuottamaa tietoa erityisesti ihmisten tarpeiden ja yhteiskunnan odotusten näkökulmasta sekä millaista ammatillista osaamista ennalta estävä toiminta edellyttää poliisityön kannalta. Lisäksi Poliisihallitus toteutti sosiaalisessa mediassa kyselyn poliisin ennalta estävän toiminnan linjauksista ja nämä tulokset on otettu huomioon strategiassa.

Strategian ensimmäisessä luvussa on kuvattu perusteet poliisin ennalta estävän toiminnan strategialle ja luvussa 2 ennalta estävän työn ja strategian tavoitteet. Luvussa 3 on määritelty tavoitteet ennalta estävän työn johtamiselle ja organisoinnille sekä kuvattu ennalta estävän työn keskeisimmät toimintamuodot, jotka otetaan käyttöön ja joita kehitetään edelleen strategiakaudella. Luvussa 4 on määritelty poliisin ennalta estävän työn kohteet ja näihin liittyvät strategiset linjaukset strategiakaudeksi. Luvussa 5 kuvataan, miten strategia toimeenpannaan osana poliisin ohjausjärjestelmää, miten sen tuloksia seurataan ja arvioidaan ja miten niistä raportoidaan esimiesorganisaatiolle ja keskeisille yhteistyökumppaneille, sidosryhmille ja alueen asukkaille.

Strategiassa käsitteellä "ennalta estävä toiminta" tarkoitetaan kokonaisuutta, johon sisältyy erilaista ennalta estävää työtä. Ennalta estävällä työllä tarkoitetaan käytännön työtä, jolla ennalta estetään ei-toivottua kehitystä ja tapahtumia.

2 Poliisin ennalta estävä työ ja strategian tavoitteet 2018–2023

Tämä strategia ja siinä määritellyt tavoitteet ja strategiset toimintalinjaukset korvaavat edellisen, vuonna 2014 vahvistetun strategian. Strategia on voimassa vuoteen 2023 asti. Strategiassa on määritelty poliisin ennalta estävän työn tavoitteet, kohdealueet ja näihin liittyvät strategiset linjaukset strategiakaudelle. Lisäksi strategiassa on päätetty toimeenpanoa, seuranta ja raportointia koskevat menettelyt.

Poliisin ennalta estävän työn määritelmä on seuraava:

Poliisin ennalta estävällä työllä tarkoitetaan suunnitelmallisia ja johdettuja toimia, joilla estetään rikoksia, turvallisuutta heikentäviä häiriöitä ja muita ihmisten turvallisuuden ja turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia ei-toivottuja tapahtumia. Poliisi toimii ratkaisulähtöisesti yhteistyössä eri viranomaisten, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa. Ennalta

estävä toiminta on tietojohdoista ja sen toteutumisesta ja tuloksista raportoidaan säännöllisesti viranomaisille, yhteistyökumppaneille ja asukkaille.

Määritelmän mukaisesti poliisin ennalta estävä työ on erityistoimintaa, se on aktiivista ja suunniteltua sekä johdettua toimintaa, joka on tulosohjauksen, -seurannan ja raportoinnin piirissä. Ennalta estävän työn lisäksi poliisi toimii edelleenkin ennalta estävästi niin kenttätoiminnassa, rikostorjunnassa kuin lupahallinnossa vaikuttaen laajasti turvallisuusriskeihin ja tilanteisiin, jotka voivat johtaa rikoksiin, häiriöihin tai onnettomuuksiin. Tämä poliisin perustyössä tehtävä ennalta estävä työ ei kuitenkaan ole ennalta estävää erityistoimintaa tämän strategian tarkoittamassa tarkoituksessa vaan kyse on jokaisen poliisin ajattelumallista ja tavasta toimia asiakastilanteissa.

Poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 § mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa. Poliisin ennalta estävä toiminta perustuu siis yleiseen poliisilain 1 luvun 1 §:n mukaisiin tehtäviin ja sen tarkoitus on ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta, estää rikoksia ja muita turvallisuutta vaarantavia häiriöitä. Ennalta estävässä toiminnassaan poliisi toimii laissa säädettyjen toimivaltuuksiensa nojalla puuttuessaan yksilön oikeuksiin.

Lainvalmisteluasiakirjojen mukaan poliisin yleinen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistehtävä viittaa yleiskäsitteen luonteisesti kaikkien poliisitoimintaan, jossa tarkoituksena on luoda ja ylläpitää muun muassa turvallista elin- ja toimintaympäristöä sekä torjua ja ennalta estää oikeudenloukkauksia ja häiriöitä. Turvallisuuden suojaaminen liittyy sekä yleiseen että yksityiseen turvallisuuteen yleisissä ja yksityisissä paikoissa. Se tarkoittaa valtion ja yhteiskunnan turvallisuutta uhkaavien tekojen estämistä ja toisaalta yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksien suojaamista. Turvallisuuden ylläpitäminen käsittää siis sekä tahallisten rangaistavien tekojen estämistä että myös tuottamuksellisia ja jopa tuottamuksesta riippumattomia menettelyjä, jotka uhkaavat yhteiskunnan, yksilön tai yhteisöjen suojattavia etuuksia.

Rikoksen ennalta estäminen tarkoittaa sellaisia preventiivisiä rikosentorjuntatoimenpiteitä, joilla rikoksiin ryhtymistä voidaan vähentää, mutta myös jo aloitettujen rikostekojen keskeyttämistä sekä rikosten seurausten estämistä tai rajoittamista. Poliisilain salaisin tiedonhankintakeinoja koskevassa poliisilain 5 luvun 1 §:ssä *rikoksen estämisellä* tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on estää rikos, sen yritys tai valmistelu, kun henkilön toiminnasta tehtyjen havaintojen tai siitä muuten saatujen tietojen vuoksi voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, taikka keskeyttää jo aloitetun rikoksen tekeminen tai rajoittaa siitä välittömästi aiheutuvaa vahinkoa.

Poliisin ennalta estävän toiminnan strategian tavoitteet ovat seuraavat:

1. *Ennalta estävällä työllä vähennetään rikosten ja turvallisuutta heikentävien häiriöiden aiheuttamia taloudellisia ja inhimillisiä kustannuksia ihmisille ja yhteiskunnalle*

Useat tutkimukset ja selvitykset ovat osoittaneet, että **rikoksen ja turvallisuutta heikentävän häiriön ennalta estäminen on aina taloudellisesti kannattavampaa** riippumatta siitä, miten tehokkaasti tapahtuma tai teko ja sen jälkiseuraukset kyetään hoitamaan⁴. Näillä tapahtumilla ja teoilla on aina uhreja, joiden elämä voi tapahtuman seurauksena muuttua lopullisesti. Rikokset ja turvallisuutta heikentävät häiriöt vaikuttavat varsinaisten uhrien lisäksi myös heidän lähipiiriinsä ja laajemmin ryhmään, jota uhri edustaa, mikäli kyseessä on esimerkiksi viharikos tai ikääntynyt henkilö. Vaikka nämä henkilöt eivät suoraan ole tapahtumassa mukana, heikentää se heidän turvallisuuden tunnettaan ja myös luottamusta yhteiskuntaan sekä viranomaistoimintaan. Kaikkien vakavimpien tapahtumien, kuten joukkosurmien ja terroristi-iskujen, vaikutukset ovat erittäin laajoja ja pitkäaikaisia, ja ne

⁴ Rikosten ennalta estämisen taloudellisia vaikutuksia on tutkittu mm. Cambridgen yliopistossa. Suomessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on tutkinut ennalta ehkäisyn taloudellisia vaikutuksia.

voivat muuttaa ihmisten arkea ja yhteiskuntaa merkittävästi. Kaikkia turvallisuuteen kielteisesti vaikuttavia tapahtumia ei voida ennalta estää, mutta jokaisella onnistuneella ennalta estävällä interventiolla saavutetaan aina myönteisiä tuloksia.

2. *Poliisin ennalta estävän työn tavoitteena on ylläpitää ja vahvistaa ihmisten turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta*

Rikokset ja turvallisuutta heikentävät häiriöt vaikuttavat ihmisten turvallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen myös silloin, kun he eivät itse ole tapahtuman kohteena. Pelko ja turvattomuuden tunne voivat rajoittaa yksittäisten ihmisten elämää merkittävästi ja rajoittaa heidän oikeuksiensa toteutumista. Media uutisoi tänä päivänä aiempaa enemmän ja yksityiskohtaisemmin rikoksista ja onnettomuuksista, ja tämä vaikuttaa kielteisesti ihmisten kokemukseen yhteiskunnan turvallisuudesta. Myös ihmiset levittävät tietoja ja huhuja rikoksista ja onnettomuuksista sosiaalisessa mediassa. Vaikka turvallisuustilanne olisi tilastojen valossa hyvä, ihmiset saattavat silti kokea turvattomuutta. Tästä syystä ennalta estävästä toiminnasta viestiminen ja aktiivinen vuorovaikutus paikallisyhteisöjen kanssa ovat tärkeitä. Poliisin hyvä ja ihmisten huolet tunnustava paikallinen viestintä lisää läsnäolon tunnetta. Ennalta estävässä toiminnassa poliisi pystyy kohdentamaan toimintaa alueille ja ryhmiin, joissa turvallisuutta on parannettava ja turvattomuuden tunne on suurinta sekä antamaan tietoa ja taitoja, joilla ihmiset pystyvät itse vahvistamaan omaa ja lähipiirinsä sekä ympäristönsä turvallisuutta. Turvallisuuden parantaminen voi edellyttää myös yksilötasoisia ennalta estäviä työtä.

3. *Poliisin ennalta estävän työn tavoitteena on ylläpitää ja vahvistaa ihmisten luottamusta poliisiin tunnistaen ja ottaen huomioon eri väestöryhmien, vähemmistöjen ja eri ikäryhmien sekä maan eri alueiden erilaiset tarpeet*

Ihmisten **luottamus poliisiin on keskeistä tehokkaan poliisitoiminnan kannalta**. Jos luottamus poliisiin on heikkoa, poliisin toiminta vaikeutuu ja reaktiivinen toiminta vaatii huomattavasti enemmän resursseja. Suomalainen yhteiskunta on kansainvälistynyt. Kansainväliset kokemukset poliisin toiminnasta, erityisesti silloin kun ne ovat kielteisiä, liikkuvat nopeasti yli rajojen ja vaikuttavat ihmisten mielikuvaan ja käsitykseen poliisista. Suomalainen yhteiskunta on viime vuosikymmenten aikana muuttunut ja monimuotoistunut. Erot kasvavien kaupunkien ja taantuvien alueiden välillä ovat lisääntyneet, erot sukupolvien välillä kasvaneet ja Suomi on etnisesti moninaisempi kuin vielä muutama vuosikymmen sitten. Vaikka luottamus poliisiin yleisesti on hyvä, voivat erot eri ryhmien ja alueiden välillä olla merkittäviä. Ennalta estävällä toiminnalla ja vuorovaikutuksella ihmisten kanssa paikallisesti erityisesti ottaen huomioon eri vähemmistöt, väestö- ja ikäryhmät voidaan ylläpitää ja lisätä luottamusta poliisiin.

4. *Poliisin ennalta estävän toiminnan tavoitteena on tukea poliisin muita toimintoja erityisosaamisella ja huolehtimalla siitä, että ennalta estävän toiminnan yhteistyöverkostot ovat hyödynnettävissä myös muussa poliisitoiminnassa*

Poliisin **ennalta estävää toimintaa on organisoitu uudelleen kaikilla poliisilaitoksilla**. Ennalta estävän työn yksi keskeinen voimavara on yhteistyö ja yhdessä tekeminen muiden viranomaisten, järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Ennalta estävällä työllä voidaan tukea kaikkia poliisin muita toimintoja osaamisen, tiedon ja yhteistyökanavien avulla. Esimerkkinä tästä on tietämys alueella toimivista järjestöistä ja yhteisöistä ja niiden resursseista ja osaamisesta toimia yhdessä poliisin kanssa. Hallittu palveluun ohjaus poliisista muiden viranomaisten ja järjestöjen palveluihin on erittäin tärkeää esimerkiksi rikoksilla tai väkivaltaisella radikalisoitumisella oireilevien nuorten sekä perhe- ja lähisuuhdeväkivallan uhrien kohdalla. Rikostorjunnasta voidaan ennalta estävän toiminnan kautta ohjata henkilö

eteenpäin muihin palveluihin, ja näin vähentää sekä hallita häneen mahdollisesti liittyviä rikoksen tai väkivallan uhkia. Myös väkivallan katkaisupalveluihin ohjaamisen tarkoituksena on ennalta estää uusien väkivaltarikosten syntyä. Muiden toimintojen tukemisen kannalta on keskeistä, että ennalta estävä toiminta ei irtaudu poliisin muista toiminnoista vaan on poikkileikkaava teema kaikilla poliisitoiminnan alueilla.

3 Poliisin ennalta estävän toiminnan johtaminen, organisointi ja työmuodot

3.1 Toiminta on organisoitua, johdettua ja suunnitelmallista

Poliisin ennalta estävän toiminnan strategiassa 2014 asetettiin tavoitteeksi, että poliisin ennalta estävä työ on organisoitua, sitä toteutetaan johdetuissa rakenteissa ja se on suunnitelmallista. Strategiakaudella 2018–2023 toiminnan organisointia ja johtamista kehitetään edelleen, ja tällä luodaan edellytykset strategian tavoitteiden saavuttamiselle. Tehokkaalla organisoinnilla, hyvällä johtamisella sekä tietoon ja analyysiin perustuvalla toiminnalla varmistetaan, että ennalta estävän strategian tavoitteita toimeenpannaan ottamalla huomioon paikalliset tarpeet ja erityispiirteet. Ennalta estävän työn tavoitteet asetetaan ja sen tuloksia seurataan tulosohjausprosessissa toiminnan kaikilla tasoilla.

3.2 Johdettu ja suunniteltu ennalta estävä työ on erityistoimintaa, ei osa kaikkea poliisin toimintaa

Poliisin ennalta estävän toiminnan tulee olla päätoimista erityistoimintaa, jonka tavoitteena on suunnitelmallisesti estää rikoksia, turvallisuutta heikentäviä häiriöitä ja muita ihmisten turvallisuuden ja turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia ei-toivottuja tapahtumia. Kaikkeen poliisin toimintaan sisältyy ennalta estävä näkökulma, mutta tässä strategiassa poliisin ennalta estävällä toiminnalla tarkoitetaan erityistoimintaa, joka on yksi poliisin tehtävä. Toiminnalle on asetettu valtakunnalliset ja poliisilaitoskohtaiset tavoitteet ja toiminnan tuloksia seurataan ja niistä raportoidaan. Ennalta estävää työtä tekevät siihen erikoistuneet poliisit päätoimisesti.

3.3 Ennalta estävän toiminnan työmuodot

Poliisin ennalta estävässä toiminnassa toteutetaan seuraavia työmuotoja tavoitteena varmistaa toiminnan tehokkuus, laatu ja vaikuttavuus. Sovitut työmuodot luovat edellytykset toiminnan kehittämiseksi ja tulosten arvioinnille toimintaympäristön muutokset huomioon ottaen.

Lähipoliisitoimintaa toteutetaan uudelleen järjestettynä

Lähipoliisitoiminta on näkyvää poliisitoimintaa, jonka tavoitteena on, että poliisi on osa paikallista yhteisöä, poliisi tunnetaan ja häneen luotetaan. Lähipoliisitoiminta ylläpitää vuorovaikutusta paikallisyhteisöjen kanssa ja lisää poliisin tietoa siitä, mitä ympäristössä tapahtuu. Aiemmin poliisin tehtävät olivat monella tavalla erilaisia, poliisilaitokset olivat pienempiä ja toimivat pienillä alueilla. Yksittäiset poliisit saattoivat toimia kylä- tai korttelipoliisina. Lähipoliisi-, kortteli- ja kyläpoliisitoiminnan taustalla oleva ajatusmaailma on edelleen tärkeä ja ajankohtainen, mutta toiminnassa on otettava huomioon toimintaympäristön muuttuminen. Aiempi tapa organisoida toiminta ei enää edistä poliisin tuloksellista tehtävistä suoriutumista eikä se ole myöskään resurssien kannalta mahdollista.

Vuonna 2014 vahvistetun ennalta estävän toiminnan strategian mukaisesti poliisilaitokset ovat organisoineet ennalta estävän toiminnan kokonaisuuksiksi, joissa toteutetaan lähipoliisitoiminnan mukaista näkyvää poliisitoimintaa. On keskeistä jatkaa lähipoliisi-

kortteli- ja kyläpoliisitoiminnan tavoitteisiin ja periaatteisiin perustuvaa toimintaa poliisilaitoksilla jotta varmistetaan, että poliisi on jatkossakin läsnä ja osa paikallisia yhteisöjä.

Moniammatilliset toimintamuodot - Ankkuri, Marak

Suomessa moniammatillista työtä on kehitetty 1990-luvun lopulta lähtien. Moniammatillisen toiminnan tavoitteena on saattaa yhteen eri viranomaisten ja usein myös järjestöjen toimintoja ja osaamista. Asiakkaan näkökulmasta toiminta on usein kohdennettua, ns. yhden luukun periaatteella toimivaa palvelua. Tavoitteena on, että yksilöiden ja perheiden ongelmiin kyetään puuttumaan tunnistamalla ongelmien taustalla olevia syitä ja vaikuttamaan niihin, ei vain syiden seurauksiin. Ankkuritoiminnan⁵ tavoitteena on nuorten rikoskierteen katkaisu varhain. Rikoksilla oirehtivat nuoret ovat usein myös rikosten uhreja. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisy kuuluu myös Ankkureiden tehtäviin⁶. Joillain alueilla Ankkuri hoitaa myös perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyviä tapauksia. Ankkuritoiminnasta vastaa sisäministeriö ja poliisi, ja se toimii kaikkien poliisilaitosten alueella. Strategiakaudella 2018–2023 Ankkuritoimintaa kehitetään ja vahvistetaan edelleen. Jatkossa Ankkuritoiminta on sopimusperusteista toimintaa, jota koskevan sopimuksen Poliisihallitus tekee sosiaali- ja terveystoimen palvelujen järjestämisestä vastaavien tahojen kanssa. Valtakunnallista sopimusta voidaan tarvittaessa täydentää paikallisesti tehtävillä täydentävillä sopimuksilla.⁷

Marak- moniammatillinen riskinarviointi on menetelmä tai työkalu, jolla tunnistetaan uusiutuvan parisuhdeväkivallan uhreja ja parannetaan heidän turvallisuuttaan. Jos väkivallan uusiutumisen riski on korkea, laaditaan moniammatillisessa työryhmässä väkivallan uhrille tai uhan alla elävälle henkilölle turvasuunnitelma ja tätä kautta parannetaan hänen turvallisuuttaan. Suunnitelma sisältää erilaisia toimenpiteitä, joita työhön osallistuvat toteuttavat osana perustyötään. Näitä voivat olla uhrille ja hänen lapsilleen järjestetty paikka turvakodista, keskustelu- ja vertaistuki, apu taloudellisissa asioissa, auttaminen lähestymiskiellon ja rikosilmoituksen tekemisessä sekä muut turvallisuutta parantavat toimet. Menetelmän avulla poliisi pystyy estämään uusiutuvaa parisuhdeväkivaltaa ja kohdistamaan uhrin turvallisuutta parantavan toimintaansa tapauksiin, joissa väkivallan uusiutumisen riski on suuri. Keskeistä on, että riskiarvioinnissa yhdistyy eri toimijoiden arvio tilanteesta ja sen vakavuudesta. Marak-toiminnan koordinaatiosta ja kehittämisestä vastaa sosiaali- ja terveysministeriön alainen Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja se toimii kaikkien poliisilaitosten alueella.

Paikallinen ongelmanratkaisu (POR)

Paikallinen ongelmanratkaisu (POR) on työmuoto, jossa poliisi ratkaisee turvallisuusongelmia paikallisesti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Toiminta voi kohdistua hyvinkin pienelle alueelle (esimerkiksi kauppakeskus tai muu vastaava alue, johon ihmisiä kokoontuu), ja ongelma ratkaistaan yhdessä suunnitelluin räätälöidyin toimenpitein. Poliisi tarvitsee paikallista ongelmanratkaisua varten toimivat pysyvät yhteistyöverkostot ja kommunikaatiokanavat, joiden kautta se saa tietoa kehityksessä olevasta ongelmasta riittävän varhain. Ongelman ratkaisemista varten kootaan tapauskohtaisesti yhteen paikalliset yhteistyökumppanit, joilla on parhaat mahdollisuudet vaikuttaa ongelman ratkaisemiseen. Nämä voivat olla viranomaisia, järjestöjä ja yhteisöjä. Yhteistyö edellyttää

⁵ Ankkuritoiminnan kuvaus sisältyy EU:n yhteydessä toimivan RAN Radicalisation Awareness Networkin julkaisemaan eurooppalaisten hyvien käytäntöjen julkaisuun Collection of inspiring practices.

⁶ Osoitettu vuonna 2016 vahvistetussa kansallisessa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisytoimenpideohjelmassa.

⁷ Sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmän linjaus 19.6.2018.

yhteistyökumppanien tuntemista ja näiden välistä luottamusta. Ongelma ja sen taustalla olevat syyt tunnistetaan yhteistyössä ja tämän jälkeen päätetään yhdessä, mitä tehdään ongelman ratkaisemiseksi kestävästi niin, että ongelma ei vain siirry toiseen paikkaan tai toistu uudestaan jonkin ajan päästä. Paikallisen ongelmanratkaisun hyödyt poliisille ovat laajat. Toimintamuodon avulla voidaan ratkaista ongelmia, joihin poliisi yksin voi vaikuttaa vain vähän. Paikallinen ongelmaratkaisu ja siihen liittyvä yhdessä tekeminen lisää eri toimijoiden välistä luottamusta sekä ihmisten luottamusta poliisiin. Toiminta tuottaa poliisille myös tietoa paikallisesta tilanteesta.

Huolta aiheuttavat henkilöt (HAH)

Huolta aiheuttavalla henkilöllä tarkoitetaan yksilöä, jonka käyttäytymisen tai elämäntilanteen suhteen on herännyt erityinen huoli, joka vaatii lisäselvityksiä. poliisin, muun viranomaisen tai yksittäisen kansalaisen tietoon tullutta henkilöä Huolta aiheuttavan henkilön auttamiseksi ja tilanteen hallintaan ottamiseksi tarvitaan usein eri viranomaisten yhdessä tekemiä rikoksia ennalta estäviä toimenpiteitä paikallisella tasolla. Toimenpiteiden tarkoituksena on estää rikoksia ja henkilön käyttäytymisen kärjistymistä. Näihin henkilöihin liittyvän väkivallan ennalta estämiseksi ja hallitsemiseksi on poliisissa kehitetty työmuoto, jossa kohdennetun väkivallan uhkaa arvioidaan. Huolta aiheuttavan henkilön tai tapauksen seuranta ja poliisin sekä muiden toimijoiden riskienhallintatoimenpiteitä jatketaan, kunnes henkilön vaarallisuuden aiheuttama uhka on poistunut tai väkivallan riski on matala, eikä huolta aiheuttavan henkilön toiminta aiheuta erityistä huolta. Tällöin on käytössä olevilla tiedoilla riittäväksi arvioitujen tiedustelu- ja tutkintatoimenpiteiden jälkeen todettu, että henkilön asiat ovat kunnossa eikä hän muodosta esimerkiksi terrorismiin tai muuhun vakavaan väkivaltaan liittyvää uhkaa. Työmuoto on käytössä Keskusrikospoliisissa ja poliisilaitoksilla. Toiminta edellyttää tiivistä yhteistyötä asian kannalta keskeisten viranomaisten, kuten terveydenhuollon ja Rikosseuraamuslaitoksen, kanssa.

4 Poliisin ennalta estävän toiminnan kohteet ja strategiset linjaukset 2018–2023

4.1 Vahvistetaan eri väestöryhmien turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta ennalta estävällä toiminnalla

Toimitaan lasten, nuorten ja heidän vanhempiansa kanssa

Lapset ja nuoret ovat tulevia aikuisia, ja perusta luottamukselle poliisiin luodaan varhain. Lapsuuden ja nuoruuden kokemukset poliisista luovat pohjan asenteille poliisia kohtaan myös aikuisena. Jos poliisin ja nuorten kohtaaminen tapahtuu vain tilanteissa, jotka ovat nuoren kannalta epämiellyttäviä ja kielteisiä, voi tämä synnyttää epäluottamusta ja negatiivista suhtautumista poliisiin. Poliisiin tulee myös ymmärtää nuorten kieltä säilyttäen samalla poliisin rooli ja asema. Kansainvälisten tutkimusten mukaan suomalaisten nuorten luottamus poliisiin on edelleen korkealla⁸. Tulos kuvastaa hyvin nuorten suuren, hyvinvoivan enemmistön asenteita ja mielipiteitä. Samalla vähemmistöryhmiin, kuten eri etnisiin ja uskonnollisiin vähemmistöihin ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten luottamus poliisiin voi olla huomattavasti yleistä tasoa alhaisempi. Harvaan asutuille alueille on muodostunut pieniä nuorten ryhmiä, jotka eivät enää luota poliisiin vanhempiansa tapaan, ja myös erilaisiin väkivaltaisiin ääriryhmiin kuuluvat tai näitä tukevat nuoret kokevat

⁸ Esimerkiksi ICCS 2016 -tutkimus.

poliisiin usein vihollisenaan. Vanhempien luottamus tai epäluottamus poliisiin ja laajemmin yhteiskuntaan periytyy usein lapsille, ja vanhempien kanssa toimimalla voidaan vahvistaa myös lasten ja nuorten luottamusta poliisiin.

Nuorten tekemä rikollisuus on viime vuosina vähentynyt⁹. Taustalla on erilaisia syitä, kuten päihteiden käytön väheneminen, asenteiden muutos ja netissä käytetyn ajan lisääntyminen. Vain noin 2 prosenttia nuorista jatkaa rikosten tekemistä ensimmäisten tekojen jälkeen. Nämä nuoret muodostavat aikuistuessaan rikollisten pienen mutta kovan ytimen, joka tekee yli puolet rikoksista. Rikosten määrät ja niiden vakavuus kasvavat huomattavasti tekijöiden varttuessa. Rikosten tekeminen ja niiden uhriksi joutuminen on myös nuorilla kytköksissä toisiinsa, sillä uhriksi joutuminen myös lisää rikoksen tekijäksi joutumisen todennäköisyyttä.

Strategiset linjaukset

Poliisi on läsnä ja näkyy nuorten keskuudessa sekä toimii yhteistyössä vanhempien ja nuorten elämän tärkeiden aikuisten kanssa

Poliisin ennalta estävässä toiminnassa huolehditaan siitä, että poliisi kohtaa nuoria ja heille syntyy positiivisia kohtaamisia, jotka vahvistavat nuorten luottamusta poliisiin. Nuoria kohdataan yhteistyössä muiden viranomaisten, järjestöjen ja yhteisöjen edustajien kanssa. Poliisi osallistuu suunnitellusti esimerkiksi urheilutapahtumiin ja muihin nuorten kokoontumisiin. Poliisi huolehtii siitä, että ei synny lähiöitä, joissa poliisia ei käytännössä koskaan näy. Myös kaupunkikeskusten ulkopuolella poliisin ja nuorten yhteys säilyy. Poliisin toiminta sosiaalisessa mediassa tukee poliisin läsnäoloa ja lähestyttävyyttä. Poliisi menee sinne, missä nuoria on.

Poliisi tukee tiedolla vanhempia ja edistää näin ongelmien ratkaisemista ennen niiden kärjistymistä. Poliisi ottaa käyttöön uusia toimintamalleja, kuten Pop-up poliisiaseman, joka madaltaa ihmisten kynnystä kääntyä poliisin puoleen ongelmassa ja antaa poliisille mahdollisuuden jakaa tietoa kansalaisille ja vaikuttaa ongelmiin ennalta estävästi. Turussa Pop-up poliisiasema on toiminut keskustassa, siellä missä ihmiset liikkuvat. Asema hoiti lupapalveluja, jonka lisäksi siellä oli poliisi keskustelemassa ajankohtaisista asioista.

Poliisi jatkaa ja kehittää yhteistyötä oppilaitosten kanssa

Poliisin ja oppilaitosten välistä yhteistyötä kehitetään ja poliisin läsnäoloa oppilaitoksissa myös muissa kuin vakavissa turvallisuutta heikentävissä tilanteissa vahvistetaan ottaen huomioon lasten ja nuorten elinympäristössä ja asenteissa tapahtuneet muutokset, teknologian hyödyntämisen luomat mahdollisuudet tehostaa toimintaa sekä poliisin resurssit. Toimintaa kohdistetaan analyysitoiminnan perusteella oppilaitoksiin, joissa yhteistyön tarve on suurin. Toimitaan oppilaitosyhteistyössä muiden viranomaisten, kuten nuorisotoimen kanssa. Poliisi lisää läsnäoloa oppilaitoksissa teknologiaa hyödyntäen niin, että esimerkiksi etäyhteyden kautta voidaan tavoittaa useampia oppilaitoksia samanaikaisesti. Laillisuuskasvatusta toteutetaan laatimalla koulujen käyttöön sähköinen aineisto¹⁰, jota opettajat voivat itsenäisesti käyttää opetuksessa. Poliisin positiivista läsnäoloa ammattikouluissa ja varhaiskasvatuksessa lisätään.

Väkivalta oppilaitoksissa on edelleen ongelma. Koulukiusaaminen, jolla nimellä kouluissa tapahtuvaa henkistä ja fyysistä väkivaltaa kutsutaan, tulee vakavammaksi jatkuessaan pidempään. Poliisi pyydetään paikalle usein silloin, kun kriisi on jo kehittynyt. Kehitetään

⁹ Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2016, Matti Näsi. HY katsauksia 18/2016

¹⁰ Aineisto voidaan valmistella esimerkiksi Poliisiammattikorkeakoulun ja Opetushallituksen yhteistyönä.

toimintaa väkivaltaan puuttumiseksi nykyistä varhaisemmin, vahvistetaan tapausten hallintaa ja niiden hoitamiseen liittyvää moniviranomaistoiminnan johtamista.

Poliisi vahvistaa ja laajentaa Ankkuritoimintaa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa

Ankkuritoiminta on yhteiskunnan keskeinen työmuoto, jolla pystytään katkaisemaan nuorten rikoskierteen varhain ja näin vähentämään niiden nuorten määrää, jotka syyllistyvät toistuvasti rikoksiin. Ankkuritoimintaa toteutetaan poliisilaitoksilla moniammatillisissa ryhmissä, joissa on edustettuna poliisi, sosiaalityöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja ja nuorisotyöntekijä. Ryhmän koostumus vaihtelee alueittain riippuen siitä, miten eri viranomaiset ovat osoittaneet toimintaan voimavaroja. Ankkuritoiminnan tehtävät ovat nuorten rikoskierteeseen puuttuminen varhaisessa vaiheessa, perhe- ja lähisuhdeväkivalta niillä alueilla, joissa se on liitetty Ankkuritoimintaan sekä väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäiseminen. Ankkuritoimintaa laajennetaan niin, että nuoret maan eri puolilla ovat yhdenvertaisessa asemassa Ankkuripalvelujen saatavuuden kannalta. Ankkuritoiminnan kehittämiseksi hyödynnetään Ankkuritoiminnan sähköistä käsikirjaa¹¹. Poliisin osaamista ja työkaluja kohdata nuoria vahvistetaan. Ankkuritoiminnan jatkuvuus turvataan aluehallinnon uudistusten ja sosiaali- ja terveystalvelujen uudistamisen yhteydessä. Toimintaa vahvistetaan ja jatkossa Poliisihallitus ja sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisestä vastaavat tahot tekevät sopimukset Ankkuritoiminnasta, joihin kirjataan toiminnan periaatteet ja resurssit. Tarvittaessa Poliisihallituksen tekemää, koko maan kattavaa puitesopimusta voidaan täydentää paikallisesti tehtävillä sopimuksilla.

Poliisi tunnistaa ja ottaa vähemmistöryhmiin kuuluvien lasten ja nuorten tarpeet huomioon ennalta estävässä työssä

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat nuoret, erityisesti pojat, ovat muuta väestöä useammin kiusaamisen, väkivallan ja uhkailun kohteena¹². Näihin ryhmiin kuuluvat nuoret kertovat muita harvemmin rikoksen uhriksi joutumisesta muille aikuisille tai viranomaisille. Väkivallan kohteeksi joutuminen on aina traumaattinen kokemus. Lisätään poliisin osaamista tunnistaa ja ennalta estää seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluviin nuoriin kohdistuvaa kiusaamista, väkivaltaa ja uhkailua. Viharikoksista ilmoittamiseen poliisille kannustetaan.

Maahanmuuttajataustaisten perheiden nuorten tarpeet ja elämän tilanne on monella tavalla samanlainen kuin muidenkin nuorten, mutta heillä on myös erityisiä tarpeita. Perhetaustasta ja suvun historiasta johtuen heillä voi olla huonoja kokemuksia poliisista, ja heidän luottamuksensa poliisiin voi olla heikko. Poliisin ennalta estävässä toiminnassa toteutetaan toimia, jotka edistävät positiivisia kontakteja ja kokemuksia poliisiin ja näiden nuorten välillä. Poliisi tekee yhteistyötä nuorten perheiden kanssa, sillä vanhempien luottamuksen saavuttaminen ja lisääminen lisää myös nuorten luottamusta poliisiin. Poliisi toteuttaa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa toimia, joka lisäävät lasten ja nuorten sekä näiden perheiden tietämystä haitallisista ja Suomessa lainvastaisiksi katsottavista perinteistä, kuten pakkoavioliitosta, ns. kunniaan liittyvästä väkivallasta ja naisten sukupuolielimien silpomisesta.

Näkyvät vähemmistöt ovat muita useammin viharikosten kohteena. Poliisi levittää tietoa nuorten keskuudessa viharikoksista ja siitä, miten toimia jos epäilee joutuneensa viharikoksen kohteeksi ja mitä poliisi tekee viharikosten tutkimiseksi ja syytteeseen saamiseksi.

¹¹ Ankkuritoiminnan sähköinen käsikirja valmistuu kevään 2019 aikana.

¹² Kouluterveyskysely 2017. THL

Lisätään vuorovaikutusta vähemmistöryhmien kanssa

Poliisin ja vähemmistöryhmien välinen kanssakäyminen ja vuorovaikutus ovat tärkeitä kaikille osapuolille. Niiden kautta voidaan vahvistaa yhdenvertaisuuden toteutumista, edistää hyviä väestösuhteita sekä lisätä vähemmistöryhmien luottamusta poliisiin ja yhteiskuntaan laajemmin. Vuorovaikutus edistää poliisi tiedonsaantia vähemmistöryhmien huolista, turvallisuusongelmista sekä siitä, mitkä seikat vaikuttavat eri vähemmistöryhmien turvallisuuteen ja turvattomuuden tunteeseen. Keskustelu ja vuorovaikutus edellyttävät molemminpuolista luottamusta, ja luottamus syntyy vain kanssakäymisen ja toisen osapuolen tuntemisen tuloksena. Luottamusta tarvitaan erityisesti silloin, kun jotain vakavaa tapahtuu. Luottamuksen rakentamista ei voida aloittaa enää siinä vaiheessa, kun kriisi on käsillä. Vähemmistöjen luottamus poliisiin ennalta estää osaltaan yhteiskunnan ulkopuolelle jäävien tai jättäytyvien ryhmien, yhteisöjen ja alueiden syntymistä ja vahvistaa ajatusta, että viranomaiset ovat kaikkia varten, eivät vain enemmistöä.

Strategiset linjaukset

Poliisi lisää vuorovaikutusta ja kanssakäymistä vähemmistöryhmien kanssa ja kehittää osaamista näihin liittyvissä erityiskysymyksissä

Tieto, vuorovaikutus ja kanssakäyminen lisäävät molemminpuolista ymmärrystä. Näiden puuttuminen johtaa usein ristiriitoihin ja epäluuloon sekä vahvistaa kielteisiä ennakoasenteita. Näiden taustalla on usein se, että vähemmistöjen edustajat nähdään ryhmänsä edustajina eikä yksilöinä.

Poliisilla on laajat toimivaltuudet ja tästä syystä on tärkeää, että vähemmistöryhmillä on tietoa poliisin toiminnasta, sen perusteista ja alueelliseen ja paikalliseen turvallisuuteen liittyvistä seikoista. Vastaavasti myös poliisilla saattaa olla vain vähän tietoa vähemmistöihin liittyvistä kysymyksistä. Kaikkien poliisilaitosten alueella tulee olla vähemmistöjen kannalta keskeisten kysymysten käsittelyä varten kanavia, esimerkiksi yhteistyöelin tai neuvottelukunta, jossa vähemmistöjen edustajat, poliisi ja mahdolliset muut jäsenet voivat käydä vuoropuhelua ajankohtaisista asioista turvallisuuden tunteen lisäämiseksi ja mahdollisten turvallisuusongelmien ennalta estämiseksi.

Onnistunut ennalta estävä työ edellyttää tietoa ja osaamista vähemmistöihin ja heihin liittyvistä erityiskysymyksistä. Näitä ovat esimerkiksi pohjoisessa saamelaisiin ja poroihin liittyvät asiat, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen erityiskysymykset, etnisten vähemmistöjen ja romanien kysymykset. Poliisin osaamista tukee yhteistyö vähemmistöryhmiä edustavien järjestöjen kanssa, jotka voivat toimia tiedon välittäjinä, antaa asiantuntija-apua ja toimia kouluttajina poliisissa. Riittävästä osaamisesta huolehtiminen on keskeistä ennalta estävän toiminnan tuloksellisuuden kannalta. Jokainen poliisilaitos huolehtii siitä, että vastuut erityiskysymyksiin liittyvän tiedon ja osaamisen osalta on päätetty ja ne ovat kaikkien tiedossa. Tietoa ja osaamista jaetaan poliisilaitosten välillä kehittämällä mentorointia sekä osaamisen ja kokemusten jakamista. Valtakunnallinen verkosto tukee poliisilaitosten toimintaa.

Poliisi toimii yhteistyössä uskonnollisten yhteisöjen kanssa

Uskonnollisten yhteisöjen ja poliisin välinen yhteistyö on vakiintunutta. Viime aikoina sen merkitys on lisääntynyt sekä kansallisen että kansainvälisen toimintaympäristön muutosten johdosta. Luterilaisen kirkon ja viranomaisten välinen yhteistyö on vakiintunutta, ja yhteisillä seminaareilla ja tapaamisilla on pitkä perinne. Uskonnolliset yhteisöt ovat merkittäviä yhteisölähtöisen psykososiaalisen tuen tarjoajia ja teologisia asiantuntijoita. Kirkon diakoniatyö on tärkeä osa hyvinvointipalveluja. Islamilaiset yhteisöt opastavat jäseniään ja

tarjoavat palveluja laajemmin kuin uskontoon välittömästi liittyvissä asioissa. Entistä monimuotoisemmassa yhteiskunnassa on aiempaa vaikeampaa tunnistaa, milloin toiminta perustuu uskontoon, milloin kulttuuriin ja milloin etnisyyteen. Perusteluiden tunnistaminen on olennainen seikka jotta voidaan ottaa huomioon perustuslain turvaamat oikeudet, kuten uskonnonvapaus. Teologinen asiantuntemus korostuu erityisesti silloin, kun huolta aiheuttava henkilö perustelee toimintaansa uskonnollisin perustein. Ennalta estävän toiminnan kannalta on tärkeää, että poliisi tuntee alueen vähemmistöuskontoihin liittyvät yhteisöt ja toimii yhteistyössä niiden kanssa. Yhteistyö lisää poliisin tietoa ja osaamista eri uskontokuntiin liittyvissä, poliisin työssä eteen tulevista asioista.

Uskonnollisiin yhteisöihin kohdistuu turvallisuusuhkia, kuten vihapuhetta, ilkivaltaa ja suoranaista väkivaltaa ja sillä uhkailua. Islamilaiset yhteisöt voivat olla väkivaltaisten äärioikeistolaisten ja islaminvastaisten ryhmien iskujen kohteena, ja juutalaisyhteisöihin kohdistuvat turvallisuusuhkat ovat lisääntyneet. Myös kristillinen kirkko on yhteiskunnallisen vastakkainasettelun lisääntyessä joutunut uhkailujen kohteeksi. Uskonnollisiin yhteisöihin kuuluvien turvallisuuden tunne on heikentynyt. Poliisi toimii yhteistyössä uskonnollisten yhteisöjen kanssa näiden jäsenten ja pyhien paikkojen turvallisuuden varmistamiseksi sekä kriisivalmiuden lisäämiseksi.

Ennalta ehkäistään ikääntyneisiin kohdistuvia rikoksia

Ikääntyneiden määrä lisääntyy Suomessa. Tilastokeskus on arvioinut, että vuonna 2030 väestöstä 26 prosenttia on yli 65-vuotiaita. Yhä useampi ikääntynyt asuu entistä pidempään omassa kotonaan, usein yksin tai huonompikuntoisen puolison omaishoitajana. Väestön ikääntyessä muistisairaiden määrä kasvaa. Ikääntyneisiin kohdistuvien rikosten ennalta estämisellä on suuri merkitys, sillä rikoksen uhriksi joutumisella voi olla ikääntyneelle hyvin vakavat fyysiset ja henkiset seuraukset ja se voi vaikuttaa hänen hyvinvointiinsa ja turvallisuuden tunteeseensa enemmän kuin mitä on teon vakavuus.

Strategiset linjaukset

Poliisi ennalta estää ikääntyneisiin kohdistuvia rikoksia neuvonnalla ja valistuksella

Poliisi ennalta estää ikääntyneisiin kohdistuvia rikoksia levittämällä tietoa ja antamalla neuvoja ikääntyneille ja heidän omaisilleen siitä, miten rikoksilta voidaan suojautua¹³. Ikääntyneet tarvitsevat tietoa erityisesti tietoverkkorikoksista, petoksista ja huijauksista ja niistä suojautumisesta. Tehokas tapa levittää tietoa ja valistusta on osallistua erilaisiin tilaisuuksiin, joissa on koolla ikääntyneitä. Kanssakäyminen ja poliisin näkyminen näissä tilaisuuksissa lisää myös ikääntyneiden turvallisuuden tunnetta ja luottamusta.

4.2 Ennalta estetään väkivaltaa

Väkivallan määrä Suomessa on vähentynyt viime vuosien aikana. Henkirikollisuuden taso on Suomessa tällä hetkellä Euroopan unionin kymmeneksi korkein ja keskimääräistä korkeampi myös kaikkien kehittyneiden teollisuusmaiden ryhmässä. Sen jälkeen, kun väkivaltainen teko on tapahtunut, leviää siitä hyvin nopeasti oikeaa ja väärä tietoa sosiaalisen median kautta. Tämä lisää tekojen väestössä aiheuttamaa pelkoa, turvattomuutta ja epätietoisuutta. Yleisin henkirikoksen uhri on tuttavain tai ystävän surmaama mies, ja toiseksi yleisin uhri on

¹³ Tietoa ikääntyneiden turvallisuuskysymyksistä mm. Turvallinen elämä ikääntyneille -toimintaohjelman päivitys. Sisäministeriön julkaisu 6/2018, Kodin turvallisuuden tarkistuslista, SPEK, Ikääntyneisiin kohdistuvat rikokset ja niiden ehkäiseminen, Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 41/2011, Turvaohjeita senioreille, Rikoksentorjuntaneuvosto.

parisuhdekumppanin surmaama nainen¹⁴. Perhe- ja lähisuhdeväkivallalle on ominaista, että se muuttuu yhä vakavammaksi jatkuessaan, ja yleensä henkirikos on pitkittyneen ja raaistuneen väkivallan seurausta. Väkivaltainen ekstremismi ja väkivaltaisten ääriliikkeiden toiminta on tullut viime vuosina näkyvämmäksi. Väkivaltaisen ekstremismin äärimmäisenä ilmenemismuotona on terroriteko tai joukkosurma, ja tekijät päätyvät näihin tekoihin aina jonkinlaisen radikalisoitumisprosessin kautta. Suunnitelmalliset, raa'at tai laajamittaiset väkivallanteot, joiden uhrit valikoituvat usein sattumanvaraisesti, herättävät pelkoa ihmisissä ja niillä on myös laajempia, yhteiskunnallisia vaikutuksia. Vakavat väkivaltaiset teot ovat yleensä seurausta pitkästä, yksilötasoisesta kehityksestä. Puuttamalla tähän kehityskulkuun voidaan vähentää vakavan väkivallan, henkirikosten ja joukkosurmien riskiä. Vakavan väkivallan ennalta estämiseen liittyvän yhteistyön kannalta keskeinen on vuonna 2015 voimaan tullut lainsäädännön muutos, jonka mukaan viranomaisilla ja muilla näihin rinnastettavilla toimijoilla on oikeus oma-aloitteisesti ilmoittaa poliisille henkilöistä, joihin liittyy vakava uhka toisen ihmisen hengelle ja terveydelle.

Strategiset linjaukset

Poliisi ennalta estetään väkivallan uhriksi joutumista ja tekijäksi ryhtymistä

Väkivalta voi olla fyysistä, seksuaalista tai henkistä. Väkivallan uhria auttamalla voidaan ennalta estää uudelleen väkivallan uhriksi joutumista sekä vähentää alttiutta ryhtyä tekemään väkivaltaa. Väkivallan uhrit ovat eri tilanteessa ja rikoksen uhriksi joutuminen tai sen näkeminen vaikuttavat uhriin eri tavoin riippuen hänen elämäntilanteestaan ja -vaiheestaan, tukiverkostostaan ja voimavaroistaan. Lapsilla, jotka joutuvat näkemään perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa tai olemaan sen kohteina, on suurempi riski joutua aikuisena väkivallan uhriksi tai sen tekijäksi. Väkivallan kohteeksi joutuvat nuoret ja nuoret aikuiset ovat usein samoja henkilöitä, eikä heitä aina tunnisteta rikoksen uhreiksi. Seksuaalirikoksen uhri voi kokea syyllisyyttä siitä, että hän joutui rikoksen uhriksi, eikä hän siitä syystä tee rikoksesta ilmoitusta poliisille eikä hakeudu palvelujen piiriin. Viharikoksen uhri ei ole vain rikoksen kohteeksi joutunut yksilö, vaan myös hänen edustamansa ryhmä.

EU:n direktiivi 2012/29/EU eli ns. rikosuhridirektiivi vahvisti rikoksen uhrin asemaa monella tavalla. Direktiivin perusteella vuonna 2016 voimaan tulleet muutokset esitutkintalakiin velvoittavat ilmoittamaan asianomistajalle ilman aiheetonta viivytystä hänen oikeuksistaan tukipalveluihin, neuvontaan, tukkauksiin ja käännöksiin, korvauksiin, suojeluun, kulukorvauksiin sekä tietoihin asian käsittelystä rikosoikeudellisessa menettelyssä. Erityisesti uhrin yksilöllinen suojelutarve rikosprosessissa tulee arvioida esitutkinnassa tämän haavoittuvuuden tunnistamiseksi¹⁵. Ilmoituksen yhteydessä on otettava huomioon asianomistajan henkilöön liittyvät seikat ja rikoksen laatu. Poliisi ohjaa rikoksen uhrin tehokkaasti ja kattavasti tukipalveluihin ottaen huomioon uhrin henkilökohtainen tilanne, rikoksen laatu ja näiden vaikutukset uhrin haavoittuvaan asemaan. Viharikoksen uhriksi joutuminen aiheuttaa vakavia seurauksia uhrille, hänen läheisilleen ja yhteisölle, jota uhri edustaa. Viharikosten uhrien ohjaamista rikosuhripalveluihin tehostetaan. Huolehditaan siitä, että terrorismin uhrit ja heidän lähipiirinsä ohjataan tukipalvelujen piiriin välittömästi.

Vuonna 2019 voimaan tuleva lapsidirektiivi edellyttää, että alle 18-vuotiaita rikoksesta epäiltyjä kohtaavilla poliiseilla on riittävä osaaminen esimerkiksi lapsipsykologiasta ja kuulustelusta. Poliisitoiminnassa tämä liittyy erityisesti tutkintaan, mutta on myös laajemmin tärkeää silloin kun poliisi kohtaa nuoria. Nuoren tekijän ammattitaitoisella kohtelulla vaikutetaan hänen tulevaisuuteensa ja edistetään hänen mahdollisuuksiaan rikoksettomaan

¹⁴ Henkirikoskatsaus 2018. Martti Lehti.

¹⁵ Rikoksen uhrin suojelutarpeen arviointimenettelyn käsikirja sisäministeriön julkaisu 14/2016

elämää. Lapsille ja nuorille suunnatut rikosuhripalvelut ovat keskeisessä asemassa lapsen ja nuoren tulevaisuuden kannalta. Huolehditaan siitä, että poliisilla on lapsidirektiivin edellyttämä osaaminen toiminnassa nuorten rikosentekijöiden kanssa. Tuetaan neuvoilla ja opastuksella kaikkia väkivallan tekijöitä hakeutumaan väkivallasta irti auttaviin palveluihin.

Poliisi ennalta estää perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa

Poliisi osallistuu moniammatilliseen Marak- riskinarviointimenetelmään, joka on keskeinen työmuoto perhe- ja lähisuhdeväkivallan ja naisiin kohdistuvan väkivallan ennalta estämiseksi. Riskinarviointimenetelmä parantaa uhrin turvallisuutta ja siten estää uusiutuvaa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa. Toiminnan tavoitteena on tunnistaa tietoon tulleista perhe- ja lähisuhdeväkivaltapauksista ne, joissa on suuri riski väkivallan muuttumisesta yhä vakavammaksi ja henkirikoksen riskin lisääntymisestä. Toiminnassa uhri ohjataan palveluiden piiriin. Parhaimmillaan myös tekijä pääsee väkivallan katkaisupalvelujen piiriin. Toiminta edellyttää seurantaa ja tiivistä yhteistyötä keskeisten toimijoiden niin poliisihallinnon sisällä kuin muiden toimijoiden kanssa. Poliisi toteuttaa omalta osaltaan ns. Istanbulin sopimuksen¹⁶ mukaisia toimia naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Poliisi toteuttaa toimintaa, jossa arvioidaan huolta aiheuttaviin henkilöihin liittyvä väkivallan riski ja saatetaan nämä palvelujen piiriin yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa

Jokainen poliisilaitos ennalta estää vakavaa väkivaltaa toteuttamalla toimintaa, jossa huolta aiheuttaviin henkilöihin liittyvä väkivallan riski arvioidaan ja yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa ohjataan heidät saattaen väkivallan riskiä vähentävien palvelujen piiriin. Toiminta edellyttää yhteistyötä paikallisten viranomaisten kanssa, erityisesti terveydenhuollon viranomaisten kanssa.

Poliisi ennalta estää väkivaltaista radikalisoitumista, ekstremismia, ääriilikkeiden toimintaa ja viharikoksia

Poliisi ennalta estää väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismia yhteistyössä muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa. Väkivaltaiset ääriilikkeet käyttävät laajasti vihapuhetta väkivaltaisen radikalisoitumisen levittämiseksi ja saadakseen toiminnalleen uusia tukijoita ja jäseniä. Osa vihapuheesta täyttää rikoksen tunnusmerkistön. Myös sellainen vihapuhe, joka ei täytä rikoksen tunnusmerkistöä, saattaa yllyttää yksittäisiä toimijoita väkivaltaisiin tekoihin ja viharikoksiin, jopa terroristisiin tekoihin. Poliisi jatkaa laittoman vihapuheen ja viharikosten torjuntaa ottaen huomioon vuonna 2017 käynnistetyistä tehostetuista toimista saadut hyvät kokemukset. Lisätään poliisin tietoa ja ymmärrystä viharikosten erityisluonteesta ja niiden vaikutuksista rikoksen uhreihin, uhrien edustamiin yhteisöihin ja laajemmin yhteiskuntaan.

4.3 Edistetään hyviä väestösuhteita, yhdenvertaisuuden toteutumista ja torjutaan polarisaatiota

Väestösuhteet vaikuttavat turvallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen. Hyvät väestösuhteet edistävät yhteiskuntarauhaa ja kaikkien yhteiskuntaan kuuluvien ihmisten turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Eri väestöryhmiin kuuluvien ihmisten todellisen yhdenvertaisuuden toteutuminen riippuu heidän yhteiskunnallisesta asemastaan, tietoisuudesta oikeuksistaan ja vaikuttamismahdollisuuksista omaan elämäänsä koskevissa asioissa. Poliisi vaikuttaa hyviin väestösuhteisiin ja edistää yhdenvertaisuutta omassa työssään toteuttamalla

---

¹⁶ Valtioneuvoston asetus 53/2015 naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamiseksi sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta.

poliisitoiminnan yleisiä periaatteita, joita ovat muun muassa asiallisuus, puolueettomuus ja sovinnollisuus sekä se, että poliisin on kohdeltava kaikkia ihmisiä puolueettomasti.

Yhteiskunnallinen polarisaatio ja vastakkainasettelu ovat lisääntyneet. Polarisaation ja vastakkainasettelun lietsominen sosiaalisessa mediassa on helppoa ja tehokasta. Erilaisten ääriryhmien toiminta on tullut näkyväksi, ja pieni mutta äänekäs joukko sosiaalisen median vaikutuskanavissa saa helposti kokoaan enemmän huomiota. Netissä tapahtuvaan toimintaan liittyy usein toiminta myös netin ulkopuolella, kuten erilaiset mielenosoitukset ja tempaukset. Perustuslain suojaamaa sananvapautta ja kokoontumisvapautta käytetään myös vihan ja vastakkainasettelun lisäämiseen. Poliisi joutuu usein tehtävänsä luonteen vuoksi erilaisen ryhmien väliin, jolloin poliisin toiminnan puolueettomuus pyritään asettamaan kyseenalaiseksi. Poliisin toiminnasta riippumatta tämä voi vaikuttaa poliisin maineeseen, sitä kohtaan tunnettuun luottamukseen ja lisätä tilanteita, joissa poliisi voi joutua tai hänet halutaan tilanteen yhdeksi osapuoleksi. Vihapuhe ja valeutiset ovat keskeisiä välineitä polarisaation ja vastakkainasettelun lisäämisessä.

Strategiset linjaukset

Poliisi edistetään yhdenvertaisuuden tosiasiallista toteutumista

Yhdenvertaisuus toteutuu muodollisesti silloin, kun samanlaisessa tapauksessa ihmisiä kohdellaan samalla tavoin. Samanlainen kohtelu ei kuitenkaan takaa yhdenvertaisuuden tosiasiallista toteutumista, sillä ihmisten lähtökohdat ja mahdollisuudet ovat erilaiset. Yhdenvertaisuuden toteutuminen voi merkitä poikkeamista samanlaisen kohtelun periaatteesta, jotta heikommassa asemassa olevien ryhmien tosiasiallinen yhdenvertaisuus toteutuisi. Poliisin työssä tämä on erityisen tärkeää, sillä poliisi kohtaa ihmisen usein elämän kriisitilanteissa. Tilanne voi olla poliisille arkipäiväinen, mutta siinä olevalle ihmiselle ainutkertainen. Poliisin hyvä ja hyväksi koettu toiminta näissä tilanteissa edistää rikosten ennalta estämistä ja vahvistaa turvallisuuden tunnetta. Esimerkkeinä ryhmistä, joille samanlainen kohtelu voi merkitä sitä, että heidän yhdenvertaisuutensa ei toteudu, ovat ikääntyneet henkilöt sekä lapset, nuoret ja vähemmistöryhmien edustajat. Yhdenvertaisuuden puutteen kokemuksesta voi seurata epäluottamusta ja jopa vihamielisyyttä yhteiskuntaa ja poliisia kohtaan. Poliisi kehittää toimintatapoja ja osaamistaan tilanteissa, joissa tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää poikkeamista samanlaisesta kohteusta¹⁷. Johtamisella edistetään yhdenvertaisuuden toteutumista sekä poliisissa että poliisin työssä.

Poliisin osaamista toimia polarisoituneissa tilanteissa lisätään

Polarisaatio on prosessi, jossa on mukana erilaisia toimijoita, joiden välille syntyy ristiriitoja ja jännitteitä, jotka voimistuessaan lisäävät yhteiskunnan kannalta kielteisiä ilmiöitä kuten vihapuhetta ja vastakkainasettelua. Polarisaatiolla ei tarkoiteta demokraattiseen yhteiskuntaan kuuluvien erilaisten näkökulmien moninaisuutta tai niiden yhteensovittamista. Polarisaatiotilanteen purkamisen sekä vastakkainasettelun ja väkivallan ennalta estämisen kannalta keskeistä on tunnistaa miten polarisoitunut tilanne kehittyy, millainen on sen dynamiikka, siihen osallistuvien eri toimijoiden rooli ja tavoitteet sekä ennakoita oman toiminnan vaikutuksia. Poliisin osaamista polarisaatioon ja sen purkamiseen liittyvissä tilanteissa lisätään.

Poliisin edellytyksiä ennalta estää viharikoksia lisätään

---

¹⁷ Esimerkiksi Helsingin poliisilaitoksen toiminta, jossa poliisi on mennyt Itäkeskukseen ottamaan vastaan rikosilmoituksia taustalla analyysi

Viharikosten ennalta estämisen kannalta on tärkeää tietää, miten väestöryhmien väliset suhteet kehittyvät paikallisesti. Tiedon avulla voidaan ennalta estää viharikoksia kohdistamalla toimia alueille, jossa vastakkainasettelun, viharikosten ja vihatapausten määrä alkaa lisääntyä. Poliisi toimii yhteistyössä muiden viranomaisten, järjestöjen ja asukkaiden kanssa saadakseen ennakoivaa tietoa eri väestöryhmien välisten jännitteiden lisääntymisestä. Poliisi kohdistaa paikallisen ongelmanratkaisun POR periaatteiden mukaisesti ennalta estäviä toimia näille alueille.

4.4 Varmistetaan tehokkaat ja tarkoituksenmukaiset ennalta estävää työtä tukevat yhteistyörakenteet ja -prosessit

Viranomaisten välinen, sektorirajat ylittävä ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö on suomalainen vahvuus ja voimavara. Hyvä yhteistyö on yksi syy siihen, että Suomi on yksi maailman turvallisimmista maista. Poliisin ennalta estävässä työssä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on keskeistä. Poliisin ennalta estävä työ ja siihen liittyvä osaaminen ja tieto palvelevat koko poliisilaitosta ja sen tavoitteita. Tulosten saavuttaminen resursseja tehokkaasti käyttäen edellyttää, että yhteistyö on organisoitua, tavoitteellista ja siihen osallistumisen vastuut ovat selkeät. Periaatteena on, että ilman erityistä syytä ei luoda uusia yhteistyörakenteita vaan osallistutaan jo olemassa oleviin yhteistyörakenteisiin ja -prosesseihin.

Strategiset linjaukset

Poliisi osallistuu paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnitteluun

Osallistuminen alueelliseen ja paikalliseen turvallisuussuunnitteluun edistää poliisin ennalta estävässä strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Se tarjoaa valmiin yhteistyön alustan, jossa ovat mukana turvallisuuden keskeiset toimijat. Kansallisissa alueellisen ja paikallisen turvallisuussuunnittelun linjauksissa¹⁸ on useita yhteistyön kohteita, jotka liittyvät suoraan poliisin ennalta estävän toiminnan strategian tavoitteisiin, kohdealueisiin ja prioriteetteihin. Poliisin tavoitteet asetetaan poliisin tulosohtausprosessissa, ja poliisi toteuttaa asetettuja tavoitteita alueellisessa ja paikallisessa turvallisuussuunnittelussa. Poliisi tukee paikallista ja alueellista turvallisuussuunnittelua tiedolla ja analyysitoiminnalla.

Poliisi lisää turvallisuutta lähiöissä ja ennalta ehkäisee alueellista ja paikallista eriarvoistumista

Poliisi toimii suunnitelmallisesti ennalta estävän strategian tavoitteiden saavuttamiseksi yhteistyössä kunnan viranomaisten kanssa, jotta erityisesti heikkojen ja tukea tarvitsevien lähiöiden ongelmat tunnistetaan varhain, ennen ongelmien kärjistymistä. POR- paikallinen ongelmanratkaisu on keskeinen työmuoto, jolla ratkaistaan ongelmia räätälöidyn toimenpitein yhteistyössä muiden viranomaisten, järjestöjen ja asukkaiden kanssa. Poliisi tukee tiedolla muita viranomaisia ja paikallisia toimijoita yhteisen paikallisen tilannekuvan luomiseksi. Sosiaalista mediaa, mm. kaupunginosakohtaisia Facebook-sivustoja, hyödynnetään yhteistyössä. Heikkojen lähiöiden turvallisuuden parantamiseksi toteutetaan suunniteltuja väkivaltaa ja muita rikoksia ennalta estäviä toimia, jotka edistävät poliisin positiivista läsnäoloa päivisin ja joilla lisätään turvallisuutta yöllä yhteistyössä keskeisten toimijoiden, kuten ravintoloiden ja anniskelupaikkojen kanssa.

---

¹⁸ Turvallisuutta kaikkialla. Paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset. SM julkaisu.

Poliisi on mukana kylätoimijoiden verkostoissa harvaan asutuilla alueilla

Poliisin vähäinen läsnäolo alueilla, jotka ovat pinta-alaltaan suuria, mutta joiden väestömäärä on pieni, koetaan ongelmaksi ja turvattomuutta lisääväksi tekijäksi. Nopean avun saaminen kestää joskus hyvinkin kauan, ja yksittäisten kokemusten perusteella syntyy nopeasti yleistyksiä, jotka edelleen heikentävät ihmisten turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Uutena uhkana ovat myös harvaan asutuilla alueilla kiertelevät pienet rikollisryhmät, jotka saattavat lyhyessä ajassa tehdä huomattavan määrän rikoksia. Kylillä on toimijoita ja yhdistyksiä, joiden yhtenä toiminnan tavoitteena on parantaa kylillä asuvien ihmisten turvallisuutta. Poliisin ennalta estävässä toiminnassa tulee luoda yhteistyömenettelyt kylätoimijoiden ja poliisin välille. Yhteistyön avulla poliisilla on suorat kanavat kylille, ja näiden kautta voidaan välittää tietoa turvallisuutta uhkaavista asioista ja antaa neuvoja. Yhteistyön avulla on mahdollisuus lisätä poliisin läsnäoloa kyläläisten elämässä ja välittää näin viestiä siitä, että poliisi ei ole hylännyt harvaan asuttuja alueita.

Poliisi antaa palautetta siitä, miten sille toimitetut tiedot ja havainnot on otettu huomioon

Tehokkaan ennalta estävän työn kannalta on keskeistä, että poliisi saa tietoja ja havaintoja yksittäisiltä ihmisiltä ja yhteistyökumppaneilta. Poliisi on pystynyt ennalta estämään esimerkiksi vakavaa väkivaltaa tiedon perusteella, jota se on saanut tavallisilta ihmisiltä. Tiedon ja havaintojen välittämistä edistää se, että tiedon antaja saa tiedon siitä, että hänen antamansa tieto on tullut perille ja siihen reagoidaan tarvittaessa. Poliisi antaa vain harvoin ihmisille palautetta siitä, ovatko heidän toimittamansa tiedot ja havainnot johtaneet johonkin. Ulkopuolisille syntyy helposti käsitys, että poliisille toimitetut tiedot ja havainnot häviävät "mustaan aukkoon". Kehitetään toimivat menettelyt, joilla voidaan resursseja tehokkaasti käyttämällä antaa ihmisille palautetta heidän toimittamistaan tiedoista ja havainnoista. Näin huolehditaan siitä, että ihmiset kokevat tarpeellisena myös jatkossa välittää tietoa havainnoistaan poliisille. Tällä on merkitystä viranomaistoiminnan nauttiman luottamuksen kannalta.

4.5 Lisätään teknologian ja innovaatioiden hyödyntämistä ennalta estävässä työssä

Teknologian kehitys on vaikuttanut monella tavalla myönteisesti poliisin työhön ja antanut paljon uusia mahdollisuuksia tehdä työtä tehokkaammin ja turvallisemmin. Teknologia on antanut uusia mahdollisuuksia käsitellä ja analysoida tietoa ja välittää sitä eteenpäin toiminnan tueksi. Poliisiautoissa on pääsy kaikkiin keskeisiin tietojärjestelmiin ja tämä helpottaa työtä monella tavalla ja lisää myös poliisin työturvallisuutta. Sosiaalisen median kanavien kautta poliisi tavoittaa laajasti ihmisiä. Haalarikamerat, dronet ja muut poliisin työtä helpottavat ja resurssien käyttöä tehostavat innovaatiot ovat arkipäivää. Eri maissa ja myös Suomessa panostetaan automaation ja tekoälyn kehittämiseen, ja näiden hyödyntäminen eri tehtävissä on vasta alussa. Ennalta estävässä toiminnassa teknologian tehokkaalla ja innovatiivisella hyödyntämisellä voidaan monella tavalla lisätä poliisin läsnäoloa, näkyvyyttä ja kehittää esimerkiksi uusia, helppokäyttöisiä kahteen suuntaan toimivia tiedonvälityskanavia, kuten erilaiset mobiilisovellukset. Poliisilaitosten alueet ovat suuria ja eri puolilla Suomea on harvaan asuttuja alueita, joilla poliisin läsnäoloa voidaan lisätä myös teknologiaa hyödyntäen esimerkiksi kehittämällä menettelyjä, joilla poliisi on virtuaalisesti läsnä ja saavutettavissa. Teknologia lisää myös mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Teknologian tehokas hyödyntäminen edellyttää poliisitoiminnallista lähtökohtaa, jossa teknologian avulla luodaan uusia työmenetelmiä eikä vain liitetä teknologiaa osaksi jo olemassa olevaa toimintaa. Lisäksi tulee ottaa huomioon lainsäädännölliset ja teknologian käyttöön liittyvät eettiset kysymykset.

Strategiset linjaukset

Poliisi kehittää ja hyödyntää teknologiaa ennalta estävässä toiminnassa

Poliisin resurssien tehokas käyttö edellyttää, että uuteen teknologiaan perustuvia, ennalta estävää toimintaa palvelevia innovaatioita ja toimintamalleja kehitetään ja otetaan käyttöön. Suunnitelmallisella, pitkäjänteisellä ja johdetulla kehittämistyöllä varmistetaan uusien toimintamallien kattava käyttöönotto ja tulosten laaja hyödyntäminen käytännön työssä. Kehittämistyössä keskeistä on yhdistää teknologian mahdollisuudet, poliisitoiminnallinen osaaminen ja tarpeet, kansalaisten odotusten tunnistaminen ja huomioon ottaminen, lainsäädännön tuntemus sekä eettiset kysymykset.

5 Strategian toimeenpano, tulosten seuranta ja mittaaminen sekä raportointi

5.1 Ennalta estävän toiminnan strategian toimeenpano

Sisäministeriö vastaa poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 1 §:n mukaisesti poliisin toimialan ohjauksesta ja valvonnasta sekä erikseen ministeriölle säädetyistä poliisin toimialan tehtävistä. Sisäministeriön poliisiosaston tehtävänä on hallinnonalan strateginen ohjaus, jossa yhdistyy laajempi, turvallisuuden yhteiskunnallinen näkökulma ja tarpeet poliisitoiminnalliseen *asiantuntemukseen* ja tavoitteisiin. Sisäministeriö toteuttaa tehtäväänsä ohjaamalla poliisihallinnon toimintaan strategioilla, lainsäädännön kehittämisellä sekä toiminnan ohjauksen menettelyillä.

Sisäministeriön poliisiosasto tekee Poliisihallituksen ja Suojelupoliisin kanssa tulossopimukset. Poliisihallituksen kanssa tehtävässä tulossopimuksessa asetetaan valtakunnalliset tavoitteet poliisitoiminnan eri osa-alueille. Poliisihallitus valmistelee sisäministeriön ohjeiden mukaisesti poliisin ennalta estävän toiminnan strategian toimeenpanosuunnitelman, jota tarkistetaan vuosittain ottaen huomioon saavutetut tulokset ja toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Sisäministeriön poliisiosaston ja Poliisihallituksen välinen tulossopimus edistää strategian toimeenpanosuunnitelman toteutumista. Toimeenpanosuunnitelma sisältää kuvauksen siitä, miten poliisin ennalta estävän toiminnan strategiassa asetettuja tavoitteita toteutetaan strategiakaudella mukaan lukien seurantamenettelyt.

Laki poliisin hallinnosta (110/1992) mukaisesti Poliisihallituksen tehtävänä on sisäministeriön ohjauksen mukaisesti muun muassa suunnitella, kehittää, johtaa ja valvoa poliisitoimintaa ja sen tukitoimintoja alaistensa poliisiyksiköiden osalta, vastata kansalaisten palvelujen tasapuolisesta saatavuudesta ja laadusta maan eri osissa sekä vastata alaistensa poliisiyksiköiden tulohajauksesta ja voimavarojen suuntamisesta niille¹⁹. Poliisilaitokset toteuttavat ennalta estävän strategian toimeenpanosuunnitelmaa Poliisihallinnon ohjauksessa. Poliisihallitus tekee tulossopimukset poliisilaitosten kanssa, ja strategian toimeenpanoa koskevat keskeisimmät tavoitteet liitetään tulossopimuksiin. Strategiassa määritellyt kansalliset tavoitteet ovat kaikille poliisilaitoksille yhteisiä, mutta niitä toteutetaan ja painotetaan alueelliset tarpeet ja erityispiirteet huomioon ottaen. Toimeenpanossa on otettava huomioon yksilöllisesti kunkin poliisilaitoksen tilanne, alueelliset ja paikalliset tarpeet sekä mahdollisuudet. Strategian toimeenpanon ja tulosten seurannan tulee perustua tietoon ja tietoon perustuvan poliisitoiminnan periaatteiden mukaiseen analyysiin. Poliisihallitus varmistaa, että toiminta on jokaisella poliisilaitoksella organisoitu ja johdettu niin, että strategiassa ja sen toimeenpanosuunnitelmassa asetetut tavoitteet kyetään saavuttamaan.

¹⁹ Laki poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta 860/2015

Poliisilaitokset vastaavat siitä, että johtamis- ja ohjausprosessissa päätetyt, ennalta estävän toiminnan strategian toimeenpanoon liittyvät toimenpiteet tulevat johtamisen ja esimiestyön kautta osaksi jokaisen poliisilaitoksen päivittäistä toimintaa. Vasta johtamisessa ja käytännön esimiestyössä strategioista ja asetetuista tavoitteista syntyy yhteinen ymmärrys ja työnäky, joiden myötä strategiat ja tavoitteet kytkeytyvät arjessa tehtävään työhön ja poliisitoiminnan kokonaisuuteen. Päivittäisjohtaminen ja esimiestyö on strategian tavoitteiden toteutumisen kannalta ensiarvoisen tärkeää.

5.2 Tulosten seuranta ja raportointi

Poliisilaitokset raportoivat vuosittain Poliisihallitukselle ennalta estävän toiminnan strategian toimeenpanosta ja asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta vahvistetun toimeenpanosuunnitelman pohjalta. Raportoinnin tulee sisältää myös tiedot ennalta estävään toimintaan käytetystä työajasta, tehtävistä ja muista keskeisistä seikoista. Poliisihallitus analysoi tulokset ja raportoi tuloksista ja strategian toimeenpanosta edelleen sisäministeriön poliisiosastolle. Sisäministeriön poliisiosasto laatii vuosittain strategian toimeenpanoa käsittelevän julkisen raportin.

Valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti viestintä ennalta estävän toiminnan tavoitteista ja toimista tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää monella tavalla. Hyvällä viestinnällä voidaan varmistaa yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien tuki toiminnalle sekä esittää perustelut sille, miksi juuri tietyt tavoitteet on valittu. Avoimella viestinnällä ja yhteistyöllä median kanssa voidaan lisätä kansalaisten tietoa valtakunnallisesta, alueellisesta ja paikallisesta turvallisuudesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Poliisilaitokset huolehtivat siitä, että valtakunnalliset sekä alueelliset ennalta estävän toiminnan tavoitteet ovat alueen keskeisten yhteistyökumppaneiden, sidosryhmien ja alueen asukkaiden tiedossa. Tämä voidaan toteuttaa niin, että vuosittain, tulossopimusten toimeenpanon käynnistyessä järjestetään yhteinen tilaisuus keskeisten yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien kanssa jossa kerrotaan tavoitteista, niiden perusteista ja toimista tavoitteiden saavuttamiseksi. Vastaava tilaisuus järjestetään siinä vaiheessa, kun raportoidaan tuloksista.